

THE IMPORTANCE OF THE DIGITAL ECONOMY IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY

Mamatojjeva Sarvinoz Dilshodjon qizi¹, Muslima Sotvoldiyeva²

¹ FarDu "Economics" student of group 19-122

² FarPi "Management" is a student of group 64-19

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5059689>

ARTICLE INFO

Received: 20th June 2021

Accepted: 25th June 2021

Online: 30th June 2021

KEY WORDS

Digital economy, cybersecurity, dividends, business thinking, Shavkat Mirziyoyev, Action Strategy, 2030 Program.

ABSTRACT

This article briefly discusses the impact of the rapidly evolving world on the potential of science, ie the economy, as well as Uzbekistan's attitude to the digital economy and the work being done. I think that by reading this article, you will know how important it is to develop the economy in line with the times.

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING AHAMIYATI

Mamatojjeva Sarvinoz Dilshodjon qizi¹, Muslima Sotvoldiyeva²

¹ FarDu «Iqtisodiyot» ta'lim yo'nalishi 19-122 guruh talabasi

² FarPi «Menejment» ta'lim yo'nalishi 64-19 guruh talabasi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-iyun 2021

Ma'qullandi: 25-iyun 2021

Chop etildi: 30-iyun 2021

KALIT SO'ZLAR

Raqamli iqtisodiyot, kiberxavfsizlik, dividend, biznes tafakkur, Shavkat Mirziyoyev, Harakatlar strategiyasi, 2030 Dastur.

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada hozirgi jadallik bilan rivojlanayotgan zamonning fan salohiyatiga ya'ni iqtisodiyotga qanday ta'siri, shuningdek, O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga munosabati va olib borilayotgan ishlar haqida qisqacha to'xtalib o'tilgan. O'ylaymanki, bu maqolani o'qib chiqish bilan zamon bilan hamnafas bo'lgan holda iqtisodiyotni rivojlantirish nechog'lik muhim ekanligini bilib olasiz.

Biz "Raqamli iqtisod" atamasini doimo eshitamiz lekin kamdan-kam hollarda u tushuntiriladi yoki batafsil bayon qilinadi. Raqamli iqtisodiyot ilgari aqlga sig'maydigan ko'plab yangi xizmatlarni

taqdim etdi, masalan, tanishuv dasturlariga oziq-ovqat mahsulotlarini onlayn yetkazib berish. Yangi tushunchalar berishi mumkin bo'lgan muhim ma'lumotlarni yaratadi. Ma'lumotlarni ommaviy ravishda ishlab

chiqarish hukumatlar va xayriya tashkilotlarini iqtisodiyotda sodir bo'layotgan voqealar to'g'risida xabardor qilishga yordam beradi. Raqamli iqtisodiyot global iqtisodiy tizim rivojlanishining yangi bosqichli axborot va telekommunikatsiya texnologiyalari ta'siridagi transformatsiyalardir.

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Bu hukumat uchun raqamli texnologiyalarning milliy strategik raqobatbardoshlikni oshirishda hal qiluvchi ahamiyati tufayli dolzarbdir. Portlovchi rivojlanish ostida va barcha sohalarga yangi texnologiyalarning keng miqyosda kirib borishi, innovatsion rivojlanish alohida ahamiyatga ega. Raqamli iqtisodiyot (Yevropa hamjamiyati tomonidan berilgan ta'rifga muvofiq) barchaga ta'sir ko'rsatadigan umumiy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining transformatsion ta'siri iqtisodiy sohalar va ijtimoiy faoliyati natijasidir. Shunday qilib, raqamli iqtisodiyot bu iqtisodiy, ijtimoiy va raqamli texnologiyalarga asoslangan madaniy munosabatlar. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra raqamli iqtisodiyot bu iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy tizimdir, hamda raqamli axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan munosabatlardir.

2018-yilda Jahon banki raqamli iqtisodiyotning holati to'g'risida "Raqamli dividendlar" hisobotini taqdim etdi. Uning rivojlanishining foydalari va xatarlari aniqlandi. Mutaxassislar fikriga ko'ra, raqamli iqtisodiyotning afzalliklari quyidagilar: mehnat unumdorligining o'sishi; raqobatbardoshlikni oshirish; ishlab chiqarish xarajatlari; kapitalizatsiya o'sishi; yangi ish o'rinlari; yangi bozorlar; inson ehtiyojlarini qondirish, turmush

darajasi yaxshilanishi; qashshoqlik va ijtimoiy tengsizlikning past darajasi. Mumkin bo'lgan xavflar quyidagilar: kiberxavfsizlik; ommaviy ishsizlik; fuqarolar va korxonalar o'rtasidagi raqamli chegara va mamlakatlar o'rtasidagi chegara.

Bill Geyts o'zining "Biznes tafakkur tezligida" (1999) kitobida axborot texnologiyalari va Internet jamiyatning barcha jabhalariga sezilarli ta'sir ko'rsatdi deya ta'kidlaydi. Muallif biznes o'sib borayotgan "yangi iqtisodiyot" o'zgarishi va muammolariga tezroq javob berishi kerakligini aytdi: iste'molchilar ehtiyojlari va raqobat. Kelajakda ikki turdagi kompaniyalar bo'ladi: ular Internetda mavjud bo'lganlar va tijorat faoliyatida to'xtatganlar.

Biznes jarayonlarini raqamlashtirishning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- xizmatlar narxlarining pasayishi va yangi daromad manbalari (onlayn xizmatlar an'anaviyga qaraganda arzonroq);
- jahon bozoriga tezlashtirilgan kirish (tovarlar va xizmatlar bozorga tez yetib boradi va aylanadi, butun dunyo bo'ylab odamlar uchun ochiq);
- yangi talablar yoki ehtiyojlarni qondirish uchun mahsulotlar va xizmatlar bir zumda yaxshilanishi mumkin;
- turli xil ma'lumot, ta'lim, ilmiy tarkib uchun tezroq sharoitlar yaratiladi. Ular yaxshiroq va qulayroq;
- biznesni yaratish, ishchilarni, sheriklarni izlash uchun sa'y-harakatlarni birlashtirish (Internet saytlari) resurslar va savdo bozorlari;

- mahsuldorlik va innovatsiyalarni oshirish (talabni qondiradigan va o'sib borayotgan bozor ta'minotining yaxshilanishi) iste'molchilarning ehtiyojlari.

Milliy kompaniyalar rahbarlari raqamli texnologiyalar ularga raqobatlashishda yordam berishini ichki yoki tashqi bozorlarda tushunishadi. Biroq, kompaniyalar juda amaliydir. Shuning uchun, korxonalar axborot texnologiyalari iqtisodiyot uchun muhim ekanligini tushunishlari kerak, korporativ axborot texnologiyalari sohasidagi rivojlanish va ularning innovatsion faoliyati kuchaytirilishi kerak. Hozirgi vaqtda dunyo aholisining taxminan 40% i Internetga kirish imkoniyatiga ega. Raqamli texnologiyalar tovar va xizmatlarni sotish, davlat xizmatlarini ko'rsatish, o'qitish uchun ishlatiladi. Ular "raqamli dividendlar" olishga (o'sib borayotgan milliy farovonlik, moddiy foyda va jamoatchilik shaffofligi) ma'muriyatga yordam berishadi.

Zamonaviy dunyoda hech bir davlat global iqtisodiyotga integratsiyasiz muvaffaqiyatli rivojlana olmaydi. Bugungi kunda jahon iqtisodiyotidagi integratsiya darajasi bilan ichki iqtisodiyotning rivojlanish darajasi o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri proporsional bog'liqlik mavjud. Bugungi kunda keng targ'ib etilayotgan raqamli iqtisodiyot ichki iqtisodiyotning rivojlanishida mamlakatlarning global iqtisodiyotga integratsiyalashuv darajasiga bevosita bog'liqdir. Hozirgi kunda raqamli iqtisodiyotning yetakchi davlatlari YAIMdagi ulushi yil sayin o'sib bormoqda. Masalan, uning AQSH iqtisodiyotidagi ulushi 10,9 foiz, Rossiyada 3,9 foiz, Hindistonda 5,5 foiz, Belarusda 6,5 foiz va Xitoyda 10 foizni tashkil etadi. Tashqi

iqtisodiy aloqalarning barqarorligi va diversifikatsiyasi milliy iqtisodiyotning rivojlanish dinamikasi va barqarorligiga, uning tarkibini shakllantirishga, faoliyat samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi raqamlar misolida namoyon bo'lmoqda.

Shuningdek, raqamli iqtisodiyot bo'yicha yurtimizda olib borilayotgan islohotlarga nazar tashlaydigan bo'lsak, Prezidentimiz SHavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi asosida mamlakatda olib borilayotgan ulkan miqyosdagi islohotlar jamiyat hayotining turli sohalaridagi ijobiy o'zgarishlarga, iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va ishbilarmonlik muhitini yaxshilash omili bo'lib kelmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlisga yo'llagan murojaatnomalarida 2020-yilni – "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili" deb e'lon qildilar. Shuni mamnuniyat, g'urur va iftixor bilan ta'kidlash mumkinki, bu murojaatnoma nafaqat 2020-yil uchun qo'llanma va yo'llanma vositasida, balkim, O'zbekistonni yaqin o'rta muddatga taraqqiyot yo'lini belgilab beruvchi Dastur sifatida fundamental ahamiyatga ega bo'lgan tarixiy hujjat sifatida baholash mumkin. Umuman, har qanday fan, jumladan, iqtisodiyot, qolaversa, jamiyat matematika yutuqlaridan o'rinli foydalanmasa yuksaklikka erisha olmaydi. Jahon tajribasida ilm-fan rivojiga asoslanib keskin rivojlanishga erishgan va erishayotgan AQSH, Yaponiya, Koreya, Malayziya, Singapur, Xitoy, Rossiya kabi qator davlatlarni misol qilib keltirish mumkin. Shuningdek, "Joriy yilda matematika, kimyo-biologiya, geologiya kabi

yo'nalishlarda fundamental va amaliy tadqiqotlar faollashtirilib, olimlarga barcha shart-sharoitlar yaratilib beriladi", deb aniq va ravon ko'rsatilgan. Murojaatnomada "Raqamli O'zbekiston - 2030 dasturini ishlab chiqishni ikki oy muddatda yakunlash lozim", deb aniq vazifalar belgilandi. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish esa, o'z navbatida, puxta matematik ko'nikmalarni taqazo etadi. Hozirgi kunda O'zbekiston ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy hamda madaniy-gumanitar sohalarda bir nechta davlatlar bilan, jumladan Janubiy Koriya, Xitoy, AQSH, YAponiya, Rossiya Federatsiyasi, Saudiya Arabistoni kabi davlatlar bilan hamkorlik qilmoqda. Quyidagilar O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari hisoblaniladi:

- davlat va xo'jalik organlari, mahalliy davlat organlarining joylarda zarur axborot tizimlari va resurslarini, dasturiy ta'minot va elektron xizmatlarning joriy qilinishini muvofiqlashtirishlarini belgilab olish;
- mamlakatda raqamli iqtisodiyot, axborot texnologiyalari bozorini, jumladan davlat xususiy sherikchiligi asosida texnopark va kovorking-markazlar faoliyatini tashkil qilish orqali xorijiy sarmoyalarni jalb qilish uchun qulay sharoit yaratish;
- zamonaviy telekommunikatsiya infratuzilmasi, aloqa texnologiya va tarmoqlarini rivojlantirish, zamonaviy telekommunikatsiya xizmatlarini rivojlantirishni joriy qilishni muvofiqlashtirish;
- davlat boshqaruvida va iqtisodiyot sohaslarida elektron xizmatlarni joriy

qilish, elektron tijorat va dasturiy ta'minot bozorini rivojlantirish orqali raqamli iqtisodiyotni yuksaltirish;

- internetning milliy segmentini, raqamli media-kontentni tashkiliy, moddiy-texnik va iqtisodiy qo'llab-quvvatlash orqali rivojlantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish;
- shahar va hududiy infratuzilmani boshqarishda foydalanish, xususan turar-joy va kommunal xizmat ko'rsatish, transport logistikasi, xavfsiz va «aqli shahar» uchun «aqli tizim»larni ishlab chiqish;
- malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish.

Yuqoridagilarni amalga joriy etish, mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotning o'rnini oshirishda, axborot almashinuv tizimini tezlashtirishda muhim ro'l o'ynaydi. Shuningdek, uy xo'jaliklarining internet tarmoqlaridan keng foydalanishi tarmoq va sohalarning samaradorligi oshishida, ortiqcha xarajatlarni kamaytirish va vaqt sarfining qisqarib, iqtisodiyotda innovatsion texnologiyalarning ulushi oshishida muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday islohotlar asosida raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi, mamlakatimizning dunyoning iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlari reytingidan o'rin egallashiga zamin yaratadi. Pirovard natijada, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi mamlakatda qulay investitsion muhitning shakllanishga imkoniyat yaratadi. Qulay investitsion muhitning shakllanishi esa mamlakat iqtisodiyotida xorijiy investitsiyalarning hajmi oshishidan dalolat beradi. Natijada mamlakat iqtisodiyotining jadal rivojlanishiga erishish mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotning ahamiyatini oshirishda , axborot almashinuv tizimini yaxshilash, internet tarmoqi bilan ta'minlanganlik darajasini oshirish , iqtisodiyotni innovatsion texnologiyalar bilan raqamlashtirish kabi masalalarga alohida e'tibor berish kerak. Bu sohani rivojlantirishda Hindiston davlatining amalga oshirayotgan ishlaridan

andoza olish lozim. Chunki Hindiston bu global dunyoga faqat aynan shu soha bilan kirib bora olishi mumkinligini tushunib yetgan va yoshlarni shu yo'nalishda bilimlarini oshirish uchun yetarlicha e'tibor qaratmoqda. Albatta bizning davlatimizda ham bu kabi jarayonlar amalga oshirilmoqda va hali yana rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://referenceforbusiness.com> sayti ma'lumotlari.
2. BillGeyts" Biznestafakkurtezligida"(1999).
3. Article of "Logic Digital".
4. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. PF-4947. 2017-yil 7-fevral. <https://lex.uz/docs/-3107036>.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil uchun mo'ljallangan eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi. Xalq so'zi, www.xs.uz 2018-yil 28-dekabr